

УДК 811.161.2
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2023-91-12>

ОДОРАТИВНА ЛЕКСИКА В ПОЕЗІЇ ШІСТДЕСЯТНИКІВ

Рудь О. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови і літератури
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
вул. Роменська, 87, Суми, Україна
orcid.org/0000-0002-5985-2422
olgarud2017@ukr.net*

Ключові слова: *запахова лексика, одоративи, поетичне мовлення шістдесятників, частиномовна належність, лексико-семантичні групи, функціональний потенціал одоративів.*

Стаття присвячена вивченню одоративів, що функціонують у поетичному мовленні представників українського шістдесятництва. Матеріалом дослідження слугувала лексика на позначення запахових відчуттів, дібрана із поетичних творів видатних майстрів слова, зокрема М. Вінграновського, І. Драча, Л. Костенко, Б. Олійника, Д. Павличка, В. Симоненка, які зробили вагомий внесок у мовотворчий процес та розбудову мовної системи. Здійснено лексико-семантичний, граматичний та функціональний аналіз одоративів.

Зазначається, що одоративна лексика у поетичних творах шістдесятників займає незначне місце, але є досить ефективним засобом створення поетичних образів. Найбільшу групу одоративів становлять дієслова, серед яких виділяються лексеми із значенням «видавати, виділяти який-небудь запах» та лексеми із значенням «вдихати через ніс який-небудь запах». У поезії шістдесятників активно використовуються одоративні прикметники, іменники, які передають як приємні, так і неприємні відчуття. Водночас виявлено поодинокі випадки вживання прислівників на позначення запахів.

Зауважено, що у сучасній лінгвістиці виокремилося декілька підходів до класифікації запахів, однак найбільш поширеною серед мовознавців є класифікація Л. Ставицької, в основі якої – джерела запаху. Проведений лексико-семантичний аналіз дозволив виокремити такі групи запахової лексики: запахи квітів, дерев, трав; запахи тварин, птахів, комах; запахи фруктів, овочів; запахи предметного світу, цивілізації; запахи їжі, напоїв; запахи відходів, продуктів гниття, горіння; запахи людини; асоціативні запахи, серед яких виділили запахи явищ природи, запахи абстрактних категорій та запахи часових понять.

Лексика на позначення запахових відчуттів у поезії шістдесятників використовується для передачі реальних пахоців, що існують у природі, в навколишньому світі. Одоративи відображають особливості матеріальної і духовної культури українського народу, його звичаї і побут. Вони є одним із основних засобів репрезентації авторської мовної картини світу.

THE ODORATIVE VOCABULARY IN POETRY OF THE SIXTIES

Rud O. M.

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language and Literature
Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko
Romenska str., 87, Sumy, Ukraine
orcid.org/0000-0002-5985-2422
olgarud2017@ukr.net*

Key words: *smell vocabulary, odoratives, poetic speech of the Sixties, part of speech language affiliation, lexical-semantic groups, functional potential of odoratives.*

The article is devoted to the study of odoratives that function in poetic speech of representatives of Ukrainian the Sixties. The material of study was the vocabulary used to denote the sense of smell, selected from poetic works of outstanding masters of the word, in particular M. Vinhranovs'kyi, I. Drach, L. Kostenko, B. Oliynyk, D. Pavlychko, V. Symonenko, who made a significant contribution to language-making process and development of language system. The lexical-semantic, grammatical and functional analysis of odoratives was carried out.

It is noted that the odorative vocabulary in poetic works of the Sixties occupies an insignificant place, but is a fairly effective means of creating poetic images. The largest group of odoratives is verbs, among which lexemes with the meaning 'to give out, to give off the smell' and lexemes with the meaning 'to inhale smells through the nose'. In poetry of the Sixties, odorative adjectives and nouns are actively used, which convey both pleasant and unpleasant feelings. At the same time, isolated cases of use of adverbs to denote smells were found.

It is noted that in modern linguistics several approaches to the classification of smells have been distinguished, but the most common among linguists is the classification of L. Stavyts'ka, based on sources of smell. The lexical-semantic analysis made it possible to single out the following groups of smell vocabulary: smells of flowers, trees, herbs; smells of animals, birds, insects; smells of fruits and vegetables; smells of objective world, civilization; smells of food and drinks; smells of waste, products of decay, burning; human smells; associative odors, among which odors of natural phenomena, odors of abstract categories, and odors of temporal concepts were distinguished.

Vocabulary for olfactory sensations in poetry of the Sixties is used to convey real fragrances that exist in nature of the surrounding world. The odoratives reflect the peculiarities of material and spiritual culture of Ukrainian people, their customs and way of life. They are one of the main means of representing author's language picture of the world.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці спостерігається зростаючий інтерес до проблеми мовної об'єктивації світогляду людини, системи її цінностей та особливостей світосприйняття. Одним із основних засобів репрезентації авторської мовної картини світу є одоративна (запахова) лексика. «Лексичні одиниці на позначення запаху мають суб'єктивне забарвлення, оскільки, незважаючи на спільність психофізіологічного сприйняття запахів усіма людьми та наявність одоративних універсалій, у кожного носія мови є власне уявлення про конкретний запах і мета-

форичний образ продукує власний асоціативний ланцюг» [1, с. 103].

Одоративів у мові не так і багато. Іван Франко зазначав, що «наша мова найбагатша на означення зору, менше багата, але все-таки досить багата на означення вражень слуху і дотику, а найбідніша на означення смаку і запаху» [2, с. 79]. Слова на позначення запаху в поетичному контексті, взаємодіючи з іншими елементами, реалізують свій багатий експресивний потенціал і набувають більшої стилістичної значущості [3, с. 83], образності та виразності. Саме у поезії через незвичайні

мовні поєднання виявляється здатність митця створювати конкретно-чуттєві одоративні образи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Одоративну лексику в різних аспектах вивчають: І. О. Іншакова та І. Є. Іншакова, Ю. Поздрань, І. Тарасюк, С. Форманова, Н. Франчук (семантика, типологія, граматичне вираження), І. Бабій, І. Гайдаєнко, О. Турчак (функціонально-стилістичні можливості одоративів), В. Власюк, А. Попович, Л. Ставицька (гендерна, психологічна та психо-фізіологічна основа в номінації одоративів) та інші. Ґрунтовний аналіз лексики на позначення запаху здійснили В. Дятчук і Л. Пустовіт у монографічному дослідженні «Семантична структура і функціонування лексики української літературної мови».

Одоративи поетичного мовлення перебувають у центрі наукових пошуків таких лінгвістів, як О. Клещова («Одоративна лексика в поетичній творчості Андрія Кузьменка («Скрябіна»)), І. Є. Іншакова («Лексика сприйняття запаху в поезії І. Франка»); «Лексика на позначення запаху в творчості Т. Шевченка»), Ю. Поздрань, Н. Клочко («Семантична класифікація одоративної лексики у поетичній творчості Івана Драча»), К. Яриновська («Морфологічні засоби вираження одоративів у поезії Юрія Іздрика «Календар любові»)) та інші. Особливу увагу дослідники зацентровують на вивченні мовних особливостей поетичних текстів тих майстрів слова, «чия словотворчість мала значний вплив на збагачення загальномовного лексикону» [4, с. 30].

Метою дослідження є лексико-семантичний, граматичний та функціональний аналіз одоративів поетичного мовлення шістдесятників. Реалізація поставленої мети передбачала виконання таких завдань: виявити запахову лексику в поетичних текстах шістдесятників; визначити частиномовну належність одоративів; провести лексико-семантичний аналіз запахової лексики; розглянути функціональний потенціал лексики запахової семантики в поезії шістдесятників.

Об'єкт дослідження – поетичне мовлення представників українського шістдесятництва. **Предметом розгляду** обрано лексику на позначення запаху в поетичних творах шістдесятників. **Джерельною базою** дослідження слугують поетичні тексти видатних митців, зокрема М. Вінграновського, І. Драча, Л. Костенко, Б. Олійника, Д. Павличка, В. Симоненка, які зробили вагомий внесок у розвиток української культури, літератури і мистецтва, у мовотворчий процес та розбудову мовної системи.

Для досягнення поставленої мети було використано такі **методи дослідження**: метод суцільної вибірки мовних одиниць одоративної семантики; квантитативний метод (для кількісних підрахун-

ків аналізованих мовних одиниць); метод аналізу і синтезу (для обґрунтування теоретичних положень дослідження); метод класифікації дібраного матеріалу (для виявлення лексико-семантичних груп одоративів та їх частиномовної належності); метод лінгвостилістичного та контекстуального аналізу (для опису стилістичних функцій запахової лексики в текстовому оточенні).

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поетична творчість шістдесятників є феноменальним явищем в українській художній літературі та національній ідіостилістичній системі. Звертаючись до нової проблематики, поети шукали нові художні образи, прагнули поєднати непоєднане. У їхніх поетичних текстах широко вживаються незвичні метафори, професіоналізми і терміни переплітаються із застарілою лексикою та авторськими новотворами, прозаїзми поєднуються зі словами образного високого звучання. Мовотворчість поетів-шістдесятників постає як «багатопланова художня система, у центрі якої – особистість письменника, власне світобачення, осмислення дійсності і відображення її у відповідній системі мовновиражальних засобів» [5, с. 3].

В аналізованій поезії помічено незначну кількість одоративів – понад 150 мовних одиниць. Найбільше запахової лексики виявлено у поетичних текстах І. Драча (41 од.), М. Вінграновського (36 од.), Л. Костенко (34 од.), значно менше – у творах Д. Павличка (20 од.) та Б. Олійника (16 од.). Чуттєвий світ природи, людини В. Симоненко передає за допомогою інших образних засобів. Одоративна лексика у його поетичному доробку вживається зрідка. Нами спостерігалось лише 4 лексичні одиниці.

Найбільшу групу одоративів у поетичних текстах шістдесятників становлять дієслова (51,6%) (рис. 1), серед яких виділяються лексеми зі значенням «видавати, виділяти який-небудь запах» [6, т. 6, с. 101] (*запахли, пахне, пахкоче, пересмерділася, смерділи, чадить* тощо) та лексеми із значенням «вдихати через ніс який-небудь запах» [6, т. 5, с. 458] (*нюхає, нюхнувши, понюхала, принюхувалась, унюхувалися* тощо). Такий поділ вважаємо доречним, оскільки у запаховій картині світу є об'єкти, тобто джерела запаху, і суб'єкти – люди, тварини, які сприймають запах, наприклад: «*Лошиця нюхає туман, / З туману пахне їй туманом*» [7, с. 74]; «*Його [інжир] понюхала оса / Своім жовтеньким носом*» [7, с. 193].

Дієслова *запахли, пахне* переважно вказують на нейтральну оцінку будь-якого запаху. Інші дієслова «мають у своїй семантиці відтінок значення «сильно діє запах»» [8], при цьому *пахкоче* містить позитивну семантику, а дієслова *пересмерділася, смердіти, чадить* підкреслюють неприємну дію запаху.

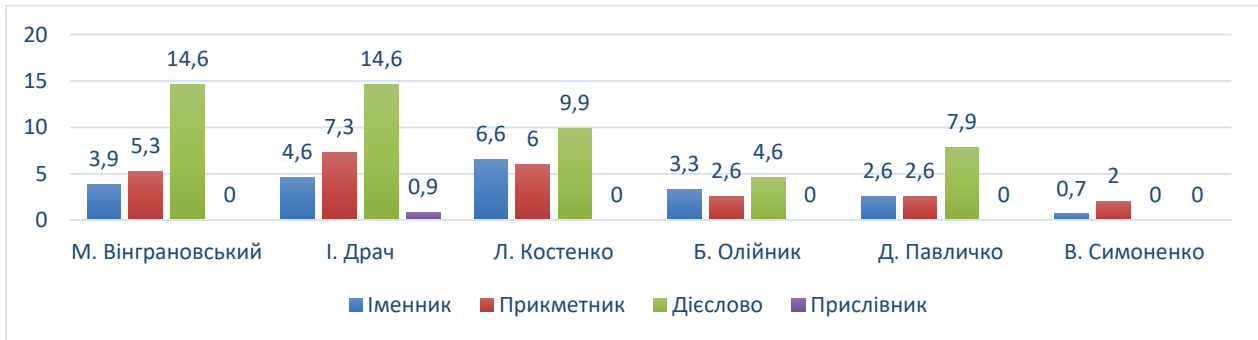


Рис. 1. Кількісний показник (у відсотках) вживання одоративної лексики в поезії шістдесятників

На означення сприймання чи виділення запаху у поетичних текстах часто вживаються дієслова іншої семантики: *доносились, несе* тощо. Наприклад: «*Несе бензинним перегаром, / Немов сивою від п'яка*» [9, с. 184].

У поезії шістдесятників активно використовуються одоративні прикметники (25,8%). Приємні запахові відчуття передають прикметники *запахуцїй, запашиний, пахкий, пахучий* та ін., наприклад: «*Твоє обличчя світле, як надія, / Пахкими пальцями торкнув я уночі*» [7, с. 41]; «*Уже в такому запашиному сїні / в твої сон задрігся коник-стрибунець!*» [10, с. 73]. Неприємні запахи виражають прикметники *задушливий, затхлий, смердючий* та под., наприклад: «*Тож знов на ніч занурюю струпакі / В смердючїм, як охрнка, креозотї...*» [12, с. 60]; «*Тиша глуха. Тиша сира. / Затхла, мов яма*» [9, с. 200].

Пряму ознаку запаху передають іменники *запах, парфуми*, позитивна чи негативна семантика яких конкретизується в контексті, наприклад: «*Вологий запах, запах паші / В сухому сяєві Стожар*» [7, с. 106]; «*Сміється на найвищому регїстрі. / Вживає парфуми «Індїйський сандал»*» [10, с. 399]. Іменники-одоративи, які у поезії шістдесятників становлять незначну групу (21,7%), передають якприємні (*аромат, пахоцї*), так і неприємні запахи (*сморїд, чад*), наприклад: «*А та трава, що в пальцях розім'яти, / то буде пахоц дивний і терпкий*» [10, с. 435]; «*В чаду свого шатра, де кублїться злидота, / плоди своїх дїтей, замотуй в піджаки*» [10, с. 405]. До одоративних назв відносимо також лексеми *дух* («те саме, що запах; аромат» [6, т. 2, с. 442] та *дим*, що позначають явища, здатні видїляти певний запах, наприклад: «*Димів скуйовдженї хвостї. / І дух овечїй і козинїй*» [7, с. 94]; «*Він не йде, а пливе, / Як сандаловїй дим*» [9, с. 213].

Запахові прислівники у поезії шістдесятників вживаються зрідка (0,9%). Нами виявлено композит *буйно-чадно*, який у поетичному контексті «*Киплю я на вітрилах, а серцю буйно-чадно*» [11, с. 83] втрачає одоративне значення «міцний,

густий, п'який запах» і вказує на велике збудження, неспокїй ліричного героя.

У сучасній науковій літературі не існує єдиної системи класифікації запахів, хоча перші спроби подїлу запахів на певні групи сягають періоду античності. Вперше в історії античної філософії процес нюху описав Алкмеон. Платон у своїх діалогах «Тїмей (або про природу речей)», де зазначає, що запахи виникають лише тоді, коли що-небудь зволожується, гниє, плавиться чи випаровується. На думку філософа, запахи є деяким перехідним станом, мають змішану, «половинчасту природу» [12]. Він подїляє запахи наприємні і неприємні. Спробу більш детальної класифікації запахів здійснив Аристотель у IV ст. до н.е., який роздїлив їх на шість основних груп: солодкі, кислі, гострі, терпкі, соковиті, смердючі. З античності відомі також класифікації запахів Теофраста, Демокрита, Епікура. І тільки через дві тисячі років почалися систематичні спроби створення більш ґрунтовних класифікацій.

У 1756 р. шведський природознавець, перший президент Шведської академії наук К. Лінней у праці «Система природи» вперше запропонував наукову класифікацію рослин та тварин, на основі чого видїлив такі запахи: ароматичні (червона гвоздика), бальзамічні (лілія), амброзїйні (мускус), цибулинні (часник), псині (валерїана), відштовхувальні (деякі комахи), нудотні (падаль).

Найбільш поширеною є класифікація запахів голландського отоларинголога Х. Цваардемакера, який усі пахучі речовини подїлив на 9 класів: 1) ефірні запахи; 2) ароматичні запахи; 3) бальзамічні запахи; 4) амбро-мускусні запахи; 5) часникові запахи; 6) запахи пригорїлого; 7) каприлові запахи; 8) огидні запахи; 9) нудотний запах. Ця класифікація неодноразово піддавалася критиці вчених, оскільки їй притаманна довільність і неточність щодо віднесення певної речовини до того чи іншого класу запахів.

У 1916 р. німецький фізіолог Х. Хеннінг запропонував систематизацію запахів, засновану на використанні геометричної фігури, так зва-

ної «призми запахів». У цій призмі кожен запах займає певне місце відповідно до шести кутів, які відповідають шести первинним запахам – квітковому, фруктовому, гнильному, смолянному, пригорилому, пряному.

У сучасній лінгвістиці виокремилася декілька підходів до класифікації запахів, однак жоден із них не є універсальним через елемент суб'єктивізму [1, с. 105]. Найбільш поширеною серед мовознавців є класифікація Л. Ставицької, яка поділяє запахи на шість груп, враховуючи переважно джерела запаху: запахи природи; запахи цивілізації; людські запахи; запахи їжі, напоїв; абстрактні запахи; інші запахи [13, с. 72–78]. Сучасні науковці, серед яких І. Бабій, Н. Ключко, Ю. Поздрань, С. Форманова, Н. Франчук та інші, у своїх дослідженнях розширюють, деталізують семантичні групи одоративів, виділяючи запахи речовин, корисних копалин; запахи хімії; запахи мертвої плоті тощо. У своїй праці ми опираємося на класифікації запахів названих вище вчених.

Аналіз запахової лексики дозволив виділити найбільш вживані в поетичному мовленні шістдесятників лексико-семантичні групи одоративів:

1) запахи квітів, дерев, трав тощо: *без, вишня, глиця, живиця, жито, канупер, кмин, крона, липа, лілія, любидра, любисток, мурава, м'ята, отава, полин, тмин, трава, хвоя, хміль, чебрець, цвіт*, наприклад: «*Морями пшениці, у пахоцях м'яти, / де літо стоїть, як мальований глек, – / пливуть і пливуть коліскові фрегати*» [10, с. 110]; «*Але, як з далеких дібров / Доносились пахоці хвої, / Він марив про першу любов*» [14, с. 46]; «*Трава як пахне! Як горить суніця!*» [11, с. 119] тощо;

2) запахи тварин, птахів, комах тощо: *бджоли, воли, пір'я, птиці*, наприклад: «*Пахло смаленим пір'ям, од вогню одбивалися крильми*» [10, с. 415]; «*Димів скуйовджені хвости, І дух овечий і козиний...*» [7, с. 94]; «*І пахла бджолами із довбаного вулія*» [11, с. 71];

3) запахи фруктів, овочів тощо: *груші, яблуко*, наприклад: «*Ще пахне хвиля яблуком і тілом*» [7, с. 223]; «*Мов над землею груші запашині, / Думки гойдалися над серцем, щоб упасти*» [7, с. 210].

Одоративи, поєднуючись з конкретними назвами рослин, тварин, птахів, що вирізняються характерним запахом, у поетичному тексті відтворюють реально існуючі у природі запахи, водночас підкреслюють неповторність, чарівність української природи.

Запахи предметного світу, цивілізації (*асфальт, бензин, вінки, гума, ідол, йод, коліска, креозот, лава, ладан, льох, мазниця, нафталін, парфуми, праска, стружка, хрест, чад*), запахи їжі, напоїв (*бринза, булка, вино, калачі, мед, наїдки, хліб*) та відходів, продуктів гниття, горіння тощо (*гниво, дим, перегар*) відтворюють справжній світ життя

людини, її побут. Запахова лексика в поетичному мовленні виконує функцію створення національного колориту, відображає особливості матеріальної і духовної культури українського народу, його історії тощо. Наприклад: «*А мати глип у віконце: «Зінько лаву несе!» / І ніс він її, запахуцу, поклавши собі на спину, / Стругану з дулі-грушки, тяг її в двоє крил*» [11, с. 68]; «*Не вміють варити борщу! / Все бульйон та бульйон! / З того бульйону хата вся пересмерділася!*» [11, с. 110]; «*Пахне йодом і потом, / ще й стружка пахкоче в руках*» [11, с. 74]; «*Різдвяні пахли калачі, / Шибки в мороз горіли*» [7, с. 79]; «*З того й радіє, що воно слуга, / Що пан якийсь його візьме гидливо, / Немов гадюку чи смердюче гниво*» [14, с. 265]; «*Згорю, одмучусь і воскресну я. / Та тільки буде пахнути горілим*» [10, с. 255]. Найбільше одоративів цієї групи спостерігається у творах І. Драча, Л. Костенко, М. Вінграновського.

Досить широко в поезії шістдесятників представлені людські запахи. Об'єктами запахової картини світу виступають *дитина, маля, жінка, кохана, мати, батько, чумаки, козак*. Аналізуючи одоративну лексику в поетичній творчості Івана Драча, Л. Поздрань і Н. Ключко зауважують, що «досить часто поет описує запах чоловіка та жінки через запах окремих частин тіла» [3, с. 176]. Поети-шістдесятники послуговуються поетичними кодами – *коліна, лице, очі, пальці, плоть, тіло*, наприклад: «*І запах твоєї плоти / Я ніс, наче воду, в жмені*» [14, с. 178]; «*Твоє обличчя світле, як надія, / Пахкими пальцями торкнув я вночі*» [7, с. 41]; «*У блакитній сорочці лоскітній / І косу свою русу вилила / На пахучі округлі коліна*» [11, с. 146].

Чоловіки переважно асоціюються із неприємними запахами вина, наїдків, поту. Лише руки батька пахнуть хлібом, що викликає в уяві автора теплі спогади дитинства, наприклад: «*Пахне хлібом рука, / Що водила мене до школи*» [14, с. 183]. Жіночі запахи викликають здебільшого приємні почуття, тіло жінки пахне морем, листям, травою. На одоративних відчуттях побудована поезія «*Ти пахнеш, як листя весняне*» Д. Павличка, у якій кохання невіддільне від загальнолюдських цінностей. Кохана асоціюється із запахом рідної землі, сонця, пісня, зі згадками про дитинство, про найдорожчу людину – маму, наприклад: «*Ти пахнеш, як листя весняне, / Як дитинство моє полотняне, / Як тепла малинова стежка, / Як мамина срібна сережка / <...> Ти пахнеш, як роси на житі, / Як столи, рушниками накриті, / Як співаюча стружка ялова, / Як мамина лагідна мова*» [14, с. 172].

Окремо виділяємо одоративну лексику, яка називає «запахи об'єктів, яким взагалі не властиві ці ознаки» [15]. Асоціативні запахи, які існують

у свідомості людини, в її уяві, В. Власюк поділяє на декілька груп: 1) запахи почуттів (кохання, ненависть, пристрасть); 2) запахи абстрактних категорій (справедливість, чесність, відданість); 3) запахи, які віддзеркалюють етапи життя людини (дитинство, юність, старість, смерть); 4) запахи, пов'язані з ментальністю (Україна, Батьківщина, місто тощо); запахи явищ природи [16, с. 481].

У поезії шістдесятників переважають запахи явищ природи: *вітри, долини, пил, роса, світила, сонце, струмки, твань, туман, хмара* тощо, наприклад: «*Воляють гори, / кровію политі, / Підбиті зорі / падають униз: / В пахкі долини, / зранені і зриті, / Вдирається голодний / шовінізм*» [17, с. 54]; «*І котилось над містом / Пахуче, високе, рожеве, / Тепле сонце*» [9, с. 68]; «*Пахне сонцем наше грішне небо, / В сонці – твоє полум'я руде*» [11, с. 54]. Л. Гливінська, аналізуючи структурно-функціональні особливості сенсорної лексики поетичного мовлення представників українського шістдесятництва, зазначає, що «асоціативні уявлення <...> про запах зорі, роси, хвилі, розлуки тощо набувають конкретно-чуттєвих обрисів у зіставленні з незаперечними носіями запахових, смакових якостей» [18, с. 37]. Для відтворення приємних запахових вражень, відображення особливостей індивідуального сприйняття навколишнього світу митці створюють надзвичайні художні образи. У світосприйманні М. Вінграновського небо пахне травами, осінніми птицями, зорі – сіном, хлібом, наприклад: «*Пахне звечора небо осінніми птицями, / І повітря стоїть, як зелена ропа*» [7, с. 53]; «*В тихім світлі нічних заграб / Пахло травами небо в морі*» [7, с. 38]; «*Зоря над містом хлібом пахне*» [7, с. 69].

Запахи абстрактних категорій (*безсоння, доля, істина, мелодії, слово, сон, тепло, тиша*) та запахи часових понять (*грудень, літо, ніч, ранок*) підкреслюють особливості авторського світовідчуття, сприйняття митцем навколишнього світу, розкривають його внутрішній стан і почуття, наприклад: «*Старанно по-англійськи, як годиться, / Старалась, аби тиша в домі пахла*» [11, с. 128]; «*Пахке безсоння пальцями Мадлен / диткнуло спраглих вуст Аполлінера*» [10, с. 233]; «*І тіль конвалій синьоголосна / Нам почала весну в своїм пахучім слові*» [7, с. 169]; «*В грудях набубнявіла тривога / Світла, ніби ранок запашний*» [17, с. 78]; «*Але тепло пахне грудень / Молодим своїм снігам...*» [7, с. 105].

Висновки й перспективи подальших розробок. Лексика на позначення запахових відчуттів у творах представників шістдесятництва займає незначне місце, але вона є досить ефективним засобом створення художньо-поетичної образності. Помітну частину одоративів в аналі-

зованих текстах становлять дієслова, іменники та прикметники. Водночас виявлено поодинокі випадки вживання прислівників на позначення запахів. Проведений лексико-семантичний аналіз дозволив виокремити такі групи запахової лексики: запахи квітів, дерев, трав; запахи тварин, птахів, комах; запахи фруктів, овочів; запахи предметного світу, цивілізації; запахи їжі, напоїв; запахи відходів, продуктів гниття, горіння; запахи людини; асоціативні запахи, серед яких виділили запахи явищ природи, запахи абстрактних категорій та запахи часових понять. Одоративна лексика в поезії шістдесятників використовується для змалювання явищ природи, передачі реальних пахощів навколишнього світу, з метою відображення особливостей матеріальної і духовної культури українського народу, створення національного колориту, розкриття внутрішнього стану ліричного героя.

Перспективним вважаємо вивчення одоративів у єдності з іншими складниками сенсорної лексики поетичного мовлення представників українського шістдесятництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поздрань Ю. В., Франчук Н. Л. Одоративна лексика в романі Люко Дашвар «Ініціація»: семантико-прагматичний аспект. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2018. Випуск 292. С. 103–109.
2. Франко І. Я. Твори : в 20-ти т. Т. 16. Київ : Держлітвидав УРСР, 1955. 512 с.
3. Клочко Н. Л., Поздрань Ю. В. Частиномовна та функціонально-стилістична характеристика одоративної лексики у поетичній творчості Івана Драча. *Materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji 'Strategiczne pytania światowej nauki – 2014'. Filologiczne nauki*. Przemysł : Nauka i studia. 2014. Vol. 21. P. 83–90.
4. Вокальчук Г. Неологічні експерименти Ліни Костенко на тлі словотворчості шістдесятників. *Культура слова*. 2010. №73. С. 30–35.
5. Козловська Л. Мовотворчість М. Стельмаха в контексті української народнопісенності : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Київ, 1994. 20 с.
6. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
7. Вінграновський М. Вибрані твори. Київ : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1986. 463 с.
8. Дятчук В. В. Як передається запах. URL:
9. Олійник Б. Поезії. Київ : Дніпро, 1986. 343 с.
10. Костенко Л. Вибране. Київ : Вид-во худ. літератури «Дніпро», 1989. 559 с.

11. Драч І. Вірші та поеми. Київ : Вид-во художньої літератури «Дніпро», 1991. 213 с.
12. Платон. Тимей. Київ : Типографія Г. Т. Корчак-Новицького, 1883. 310 с.
13. Ставицька Л. Стаття крізь призму запаху. *Вісник Львівського національного університету. Серія «Філологічна»*. 2006. Випуск 38 : у 2 ч. Ч. 2. С. 72–78.
14. Павличко Д. Вибране. Київ : Радянський письменник, 1986. 286 с.
15. Бабій І. Традиційні та okazіональні одоративні номінації в малій прозі Миколи Хвильового. *Лінгвостилістичні студії*. 2016. Вип. 4. С. 15–22.
16. Власюк В. В. Людина як об'єкт і суб'єкт запахової картини світу. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвузівський збірник наукових статей. Серія «Лінгвістика і літературознавство». Бердянськ, 2010. Випуск XXIII. Частина I. С. 478–484.
17. Симоненко В. Народ мій завжди буде : Вірші та казки. Київ : Веселка, 1990. 159 с.
18. Гливінська Л. К. Перцептивний фрагмент мовно-поетичної картини світу (на матеріалі творчості українських шістдесятників). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мови*. Випуск 11. Київ, 2014. С. 33–38.
5. Kozlovs'ka L. (1994) *Movotvorchist' M. Stel'makha v konteksti ukrayins'koyi narodno-pisennosti* [Language creativity of M. Stelmakh in the context of Ukrainian folk songs]. (Extended abstract of candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
6. Slovyuk ukrayins'koyi movy (1970–1980) [Collected works in 11 volumes]. Naukova dumka, Kyiv [in Ukrainian].
7. Vinhranovs'kyu M. (1986) *Vybrani tvory*. Kyiv : Vyd-vo khudozhn'oyi literatury 'Dnipro' [in Ukrainian].
8. Dyatchuk V. V. *Yak peredayet'sya zapakh*. Retrieved from <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine9-15.pdf>.
9. Oliynyk B. (1986) *Poeziyi*. Kyiv : Dnipro [in Ukrainian].
10. Kostenko L. (1989) *Vybrane*. Kyiv: Vyd-vo khud. literatury 'Dnipro' [in Ukrainian].
11. Drach I. (1991) *Virshi ta poemy*. Kyiv : Vyd-vo khudozhn'oyi literatury 'Dnipro' [in Ukrainian].
12. Platon. (1883) *Tymey*. Kyiv: Typohrafiya H. T. Korchak-Novytskaho [in Ukrainian].
13. Stavys'ts'ka L. (2006) *Stat' kriz' pryzmu zapakhu. Visnyk L'vivs'koho natsional'noho universytetu. Seriya filolohichna*. 38, 72–78 [in Ukrainian].
14. Pavlychko D. (1986) *Vybrane*. Kyiv : Radyans'kyy pys'mennyk [in Ukrainian].
15. Babiy I. (2016) *Tradyttsiyni ta okazional'ni odoratyvni nominatsiyi v maliy prozi Mykoly Khvyl'ovoho. Lihvostylistychni studiyi*. 4, 15–22. [in Ukrainian].
16. Vlasjuk V. V. (2010) *Lyudyna yak ob'yekt i sub'yekt zapakhovoyi kartyny svitu* [Man as an object and subject of the olfactory picture of the world], *Aktual'ni problemy slov'yans'koyi filolohiyi : Mizhvuzivs'kyy zbirnyk naukovykh statey* [Actual problems of Slavic philology]. *Linhvistyka i literaturoznavstvo*. Berdyans'k, XXIII, 478–484 [in Ukrainian].
17. Symonenko V. (1990) *Narod miy zavzhdy bude : Virshi ta kazky*. Kyiv : Veselka [in Ukrainian].
18. Hlyvins'ka L. K. (2014) *Pertseptyvnyy frahment movno-poetychnoyi kartyny svitu (na materialy tvorchosti ukrayins'kykh shistdesyatnykiv)*. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Suchasni tendentsiyi rozvytku movy*. Kyiv, 11, 33–38 [in Ukrainian].

REFERENCES

1. Pozdran' Yu. V., Franchuk N. L. (2018) *Odoratyvna leksyka v romani Lyuko Dashvar 'Initsiatsiya': semantiko-prahmatychnyy aspekt. Naukovyy visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny*, Kyiv, 292, 103–109 [in Ukrainian].
2. Franko I. Ya. (1955) *Tvory*. [Collected works in 20 volumes]. (Vol 16). Kyiv: Derzhlitvydav URSR [in Ukrainian].
3. Klochko N. L., Pozdran' Yu. V. (2014) *Chastynomovna ta funktsional'no-stylistychna kharakterystyka odoratyvnoyi leksyky u poetychniy tvorchosti Ivana Dracha. Materialy X Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji 'Strategiczne pytania światowej nauki – 2014'. Filologiczne nauki*, (Vol. 21). Przemyśl: Nauka i studia [in Ukrainian].
4. Vokal'chuk H. (2010) *Neolohichni eksperymenty Liny Kostenko na tli slovotvorchosti shistdesyatnykiv*. *Kul'tura slova*, 73, 30–35 [in Ukrainian].